

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrleteta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrleteta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 11. oktobra 1865. ~

Gospodarske stvari.

Črni borovec.

V govorih o pogozdovanji pustega Krasa se posebno priporočuje črni borovec, kot drevo za goli apneni svet pred drugimi stvarjen; ravno to drevo pa je pri nas skoraj neznano, tedaj bo njegov popis tukaj na mestu.

Črni bor ali borovec, na Krasu bor (*Pinus pinaster*, *pinus nigricans*, *pinus austriaca*, *Schwarzföhre*, *österreichische Kiefer*) se loči po bolj temni barvi svoje skorje in svojih igel od navadnega bora, ki se zategavoljo imenuje beli bor ali borovec (*pinus silvestris*, *Weissföhre*, *gemeine Kiefer*). Črni bor je domač le v avstrijskem cesarstvu, in sicer v dunajskem gozdu v doljni Avstrii, na Ogrskem, v Dalmaciji in pri nas v idrijskem gozdu; po novem zasajanju se ga je tudi na Krasu več zaredilo.

Podoba in rast črnega bora se kaže iz sledečega. Korenina je prav trdna; noben les v tem ne zmaga črnega bora, in prav čudno je, s kakošno močjo njegove korenine skalovje daleč presegajo in objemajo. Deblo črnega bora niže ostaja od belega, in malokdaj sega do 80 čevljev; nasproti pa je bolj močno, in je s 60 do 80 leti za 12 do 15 palcev debelo, v visoki starosti pa ima tudi za 2 čevlja debelosti. Veje stojé v kolencih okoli debla, se v mladosti bolj kviško krivijo, v starosti pa bolj nizko obešajo kakor pri belem boru. Skorja je pri mladih izrastkih rumeno-zelena, marogasta, brazdata; v daljši rasti so debla in veje rjavo-zelene in gladke, v starosti pa je skorja debela, črno-siva, rjavo-marogasta, luskinasta, razkopana. S tem, da je skorja skozi in skozi enaka, se črni bor že od daleč loči od belega, ki ima proti vrhu bolj svetlo, rdečo-rumeno skorjo.

Les črnega bora je teži kakor pri navadnem boru, gost, prav trden, debelega pa enakega stremena, krhek in posebno smolnat; v sredi je bolj rdeč, kakor pri belem boru, pri kraji je rdečkasto-bel; tudi trohni teže, gorí pa bolj živo in dolgo. Sokovi črnega bora imajo več trpentina v sebi od vsacega družega lesa. Popki so podobni popkom belega bora, pa so bolj veliki in temni. Igle ali listki so bolj dolgi kakor pri belem boru do 3 celó do 5 palcev, po dve v eni nožnici, na pol okrogle, zakrivljene, prav bodeče, bolj temno barvene, pri koncu rumeno-rjave. Cvet se prikazuje konec majnika, mačice so rdečkasto-rumene in konec vej nakopičene, storžki so temno-rdeči in po trije in še več skupaj na koncu novih izrastkov. Sad se zori v drugem letu, ter dela večí storž kakor pri belem boru, je rumeno-rjav, ter ima pod vsako luskinó dve perutkasti semení, bolj debeli kot pri belem boru.

Kar se tiče kraja, na kakoršnem črni bor raste, mu je apnéno zemljišče najbolj ljubo. Na takem svetu

se kaže v dunajskem gozdu do 3000 čevljev nad morjem visoko; bodo naj si tla plitva, suha, bodi si malo prsti, sam apnénekov nasip, golo apnéno skalovje, to mu je prav primerjen stan; njegove korenine na goli pleši rijejo v vse razpoke in votline. Nahaja se pa črni bor vendar tudi na peščenem svetu, na ilovici, na laporji; pa na debeli zemlji se vrednost njegovega lesa le manjša. Črni bor pa zemljišče ravno boljša s svojimi odpadki; v prsti, ki se dela iz njegovih igel, se po tem bukev prav rada zaseje. Take lastnosti tedaj kažejo, kako da se črni bor za kamniti in apnéni Kras pred drugim drevjem posebne priporočuje.

Črni bor se lahko sam zaseje, ker ima več kaljivega semena, kakor drugačni iglasti les; če se potrosi na primernem svetu, in če so mu druge okoliščine ugodne, kalí že v štirinajstih dneh. Senčnega ali z goščavjem zaprtega sveta črni bor ne ljubi, nasproti je proti mrazu in vročini le malo občutljiv. Mlado drevesce izprva raste prav naglo, tedaj ga druge rastline ne zadušijo lahko; v daljši rasti gré drevo na dobri zemlji naravnost in štručasto v višavo, na plitem kamnitem svetu pa veje silijo poprek na širjavo. Med 30. in 50. letom se črni bor najbolj razrašča, takrat začena tudi seme delati; po tem se rast čedalje bolj manjša, ves trpež tega drevesa pa znaša 300 let in še več.

Les črnega bora daje mnogo korist. Za kurjavo je boljši mimo vsega družega iglastega lesa, malo slabši kakor bukov les; za oglje je tako dober kakor bukev, in obilna smola mu za to stran ni napoti. Za stavbe je črni bor tako dober kakor mecesen; tudi ondí trpí dolgo, kjer se suhota z mokroto spreminjuje; sploh na mokrem pa je nestrohljiv kakor mecesen. Poseben dobiček od črnega bora je smola, ki deloma čista teče iz ranjenega lubja, deloma se iz razpok strže. Drevo pri 70 ali 80 letih daje po 7 do 10 funtov smole na leto, in smola se mu poredoma zamore 12 do 18 let jemati. Če se taka smola skuha, se iz centa dobiva 80 funtov kolofonije in 18 funtov trpentina; če pa se les prekuha v oglje, se iz vsacega sežnja derv nabere po 1 vedro črne smole. Igle od črnega bora so prav dobre za nastiljo in za gnoj; iz 1 orala črnega borovega gozda se dobiva po 45 centov suhega šilovja za nastiljanje.

Hicinger.

Iz zbora avstrijskega gozdnega društva.

Iz Trsta. — Gosp. dr. Orel nam je v 39. in 40. listu „Novic“ lepo popisal obravnave gozdnarskega društva, potujočega po primorskem Krasu. Naj tudi še jaz povem kaj.

Poglavitni stavki zastran Krasa, ki so bili izrečeni v velikem zboru, in ktere naznanja tudi tržaški časnik (9. septembra), bili so sledeči: